

LA REBOTIGA

Tota la veritat sobre un crim col·lectiu

En un petit poblet hi ha hagut un assassinat col·lectiu: gairebé tothom hi ha participat, excepte en Brodeck, que ha d'escriure un informe i esbrinar tota la veritat del cas. La víctima era l'únic estranger, no tenia nom conegut, però per en Brodeck era l'Altre, perquè el veia tan diferent de la resta com ell mateix. Una commovedora història, barreja de novel·la policial i sociològica (premi Goncourt des Lycéens 2007), on l'escriptor Philippe Claudel reflexiona sobre l'alteritat i sobre el que mou la humanitat a matar l'altre.

L'informe de Brodeck. Philippe Claudel (Trad. Lourdes Bigorra). La Magrana. 303 pàgines. 18 euros

El passat recent de la pedagogia catalana

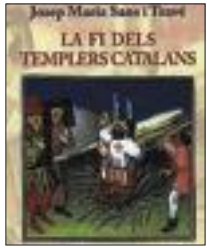
Per entendre el present de l'educació a Catalunya i debatre els reptes de futur és útil buscar-ne la clau en el passat. L'historiador Ferran Aisa repassa en aquest assaig les característiques de les escoles laiques, l'escola Moderna, l'escola dels ateneus, l'escola neutra i la racionalista, així com les escoles que basaven el seu projecte pedagògic en el component catalanista. També analitza les iniciatives dels grans pedagogs catalans, com Francesc Ferrer i Guàrdia, Alexandre Galí o Rosa Sensat.

Mestres, renovació i avantguarda pedagògica a Catalunya. Ferran Aisa. Edicions de 1984. 238 pàgines. 17,50 euros

Templers: les raons de la seva fi

Quins van ser els motius que van dur a la detenció dels frares del Temple a l'Europa cristiana (1307) i a iniciar en contra d'ells un llarg procés que acabaria amb la supressió del papa Climent V? Josep Maria Sans, llicenciat en Història Medieval, respon a aquesta qüestió i descriu la resistència dels templers a lliurar-se als oficials de Jaume II de Catalunya, així com les negociacions que van mantenir els ambaixadors del rei català a Viena, arran de les quals aconseguiren la creació del nou orde de Montesa al País Valencià.

La fi dels templers catalans. Josep Maria Sans Travé. Pagès editors. 492 pàgines. 29 euros

El 'Bestiari' d'un mestre del terror

En una edició de luxe, amb suggerents il·lustracions d'Enrique Alcatena, Libros del Zorro ofereix al lector en català una mostra del món pertorbador de Howard Phillips Lovecraft, considerat un dels més prestigiosos

autors de relats de terror sobrenatural del segle XX. Vint-i-dues criatures inquietants conformen aquest *Bestiari*, adreçat tant al públic juvenil com a l'adult.

Bestiari. H.P. Lovecraft. Il·lustrat. Enrique Alcatena. Libros del Zorro. 66 pàgines. 17,50 euros

COLLS I PUNYS

Penells

NARCÍS COMADIRA

L'altre vespre, tot llegint Carner —plaer que no em refuso—, vaig topar-me, en un poemeta de "Llunari", amb un vers que em va provocar una espiral de reflexions. El poema es titula 'Tots Sants' i fins a la seva aparició a *Poesia* (1957), segons Manent, era inèdit. I tot i que en Carner mai no se sap, el poema té tota la pinta d'haver estat escrit poc abans. Vull dir que podria ser que fos dels anys cinquanta o dels últims quaranta. És un poema de tres estrofes de quatre versos. I el quart vers de la segona estrofa diu: "grinyolen els penells". En l'ambient desolat del poema, el vers afegeix una nota sinistra a les branques que es queixen, als caminals tristos, al vent que escampa cendres de la primavera passada. És un poema tardoral, com el títol anuncia. Un petit poema preciós, com tants d'altres de Carner. I la cosa no passaria d'aquí si no fos que aquest vers que he citat és exactament el vers final d'un poema de Hölderlin, el multitraduït

Lletres

Màrqueting polític: l'art de guanyar eleccions

Toni Aira
Ed. Tripodos
243 pàgines. 17 euros

L'audàcia de l'esperança

Barack Obama
Mina
519 pàgines. 25 euros

El desenvolupament de les noves tecnologies ha introduït sens dubte canvis prou significatius en el terreny de la retòrica, i més específicament en el de la persuasió política. Diversos aspectes que antigament comptaven poc o gens, com l'aspecte físic dels polítics o la comunicació no verbal, ara poden ser decisius. D'altra banda, també és inherent a la dinàmica de les noves tecnologies els valors de la novetat o l'espectacularitat. O tampoc convé no menystenir el fet que cada vegada més les campanyes electorals han esdevingut permanents, per molt que legalment es pretenguin limitar a unes poques setmanes. Aquests canvis, per alguns, cal valorar-los positivament. Així, posem per cas, hi ha qui assenyala que el fet que les intervencions dels polítics a la televisió es vegin simultàniament en indrets molt allunyats evita la temptació populista de variar el discurs en funció del lloc geogràfic o el tipus d'oient (el *kairós*, que deien els sofistes). Però també hi ha qui valora els canvis negativament i, per exemple, afirma que cada vegada és més difícil distingir entre un polític que demana que el votin i un producte comercial.

De tot el que té a veure amb aquestes qüestions tracta el llibre de Toni Aira (Barcelona, 1977), i ho fa de manera àgil i amb profusió de dades, molt actualitzades. Com que, d'altra banda, ens agradi o no, és al món anglosaxó, i sobretot als EUA, on més s'ha desenvolupat el màrqueting polític, tant en el sentit d'emprar-lo com de reflexionar-hi, és d'agrair que Aira hagi col·locat, al final del llibre, un petit glossari de termes com *Bandwagon*, emprat per anomenar l'efecte que es produeix quan "alguns votants d'última ho-

Obama i el màrqueting

PERE SABORIT

Seguidors de Barack Obama mostren, durant la campanya electoral, cartells de suport a l'avui president electe dels EE UU i un exemplar del seu llibre.

ra decideixen donar suport al candidat que té més opcions segons la percepció del públic", o *Underdog*, utilitzat per referir-se a l'efecte contrari que suposa que, quan un candidat es troba en perill de davallada, "els electors poc mobilitzats per la seva opció política passen a una actitud activa en el seu suport votant-lo". Potser l'únic que desentona una mica en el llibre és la discordança entre la tesi de l'autor, segons la qual no s'ha de confon-

lògics que travessen el text transversalment. El primer és més obvi i previsible, com és el del distanciament dels postulats dels *neocons*, i el segon, que apareix més esporàdicament, però que també és més sucós, és el de la valoració de la política desenvolupada per l'administració Clinton, al descrèdit de la qual Obama afirma que també hi van contribuir "els defectes personals" del president.

Sens dubte hi ha la temptació de desautoritzar d'entrada Obama tot dient que és sospitós que hagi rebut el suport econòmic de gent amb molts diners, que el simple fet que no tingui cap episodi biogràfic realment tèrbol li treu complexitat humana, o que el seu discurs conciliador és un efecte de l'11-S (ja se sap que quan el vaixell trontolla tendim a col·locar-nos al centre de l'embarcació). Però si hom es pren la molèstia de llegir el seu llibre, també hi trobarà un defensor apassionat de la cosa pública i —el que potser és el seu tret distintiu— una crítica de la temptació del victimisme i el derrotisme. Una crítica que, encara que d'entrada Obama la dirigeix només a les minories racials dels EUA, també es podria fer extensiva a una Europa que al·ludeix al pes feixuc de la Història per justificar el seu ensopiment i la seva inactivitat, com d'altres recorren al suposat handicap insuperable del color de la pell o les condicions socials.

"El lector trobarà en el llibre d'Obama una crítica de la temptació del victimisme"

dre propaganda política amb publicitat, i l'allau esmentada de dades que semblen apuntar en sentit oposat. Però la felicitat coincidència de la publicació del llibre d'Obama potser és un dels millors arguments a favor de la tesi d'Aira. Un llibre on no hi manquen les argumentacions consistents, i de més de cinc-centes pàgines (sense il·lustracions!), sembla allunyar la possibilitat que el seu autor sigui confós amb una rentadora o una crema hidratant. Els capítols estan organitzats temàticament ('Republicans i demòcrates', 'Els valors', 'La raça...'), i hi ha dos eixos ideo-

'Meitat de la vida'. Que jo sàpiga, Carner no llegia alemany. Però això no és obstacle per poder llegir aquest poema, perquè tothom que tradueix Hölderlin el tradueix. Carles Riba el va traduir, però no va ser a través de la traducció de Riba que Carner el va conèixer, perquè, en traduir aquest vers, Riba s'equivoca. Riba el tradueix per "cruixen les banderes". Explica Gabriel Ferrater, al prefaç de l'edició de les traduccions de Hölderlin de Riba, que el vers final, en alemany, hauria de dir una cosa així com ara "grinyolen els penells", perquè la paraula *Fahne*, la

darrera del poema, que en alemany vol dir bandera —i d'aquí la traducció de Riba i la de Cernuda i la de molts altres—, en el dialecte de Suàbia es fa servir per dir "penell". Reducció de *Windfahne*, bandera del vent, que és com es diu penell en alemany. El problema, segons Ferrater, és el verb alemany *klirren*, que s'aplica bàsicament a un soroll metàl·lic. I, és clar, com que les banderes són de roba, si volem traduir *Fahne* per "bandera" hem de posar un verb més o menys adient a les banderes. Riba opta per "cruixir", cosa estranya, és clar. En tot cas serien els pals de les banderes els que cruixirien. Cernuda opta per *restallar*, que li dóna una imatge magnífica, però de cap manera adequada al sentit del poema.

D'on va treure Carner aquest vers? Serà un misteri fins que algú no trobi en algun paper alguna referència. Fins que no sapiguem si entre els llibres de Carner n'hi havia algun d'Albert Béguin, cosa del tot probable. Va ser Béguin, gran estudiós de Hölderlin i traductor del poeta, qui, sempre segons Ferrater, va fer adonar a Riba del seu error. I suposo que a la darrera edició de les traduccions de Hölderlin de Cernuda, feta per Jenaro Talens, que canvia aquell *restallan las banderas* per un *chirrian las veletas*, l'esmena ve de la mateixa font.

I potser tot això és fer volar coloms i Carner, simplement, va treure aquest vers del mateix lloc d'on treia tots els altres: de la seva inspiració exacta, precisa, sempre pertinent...